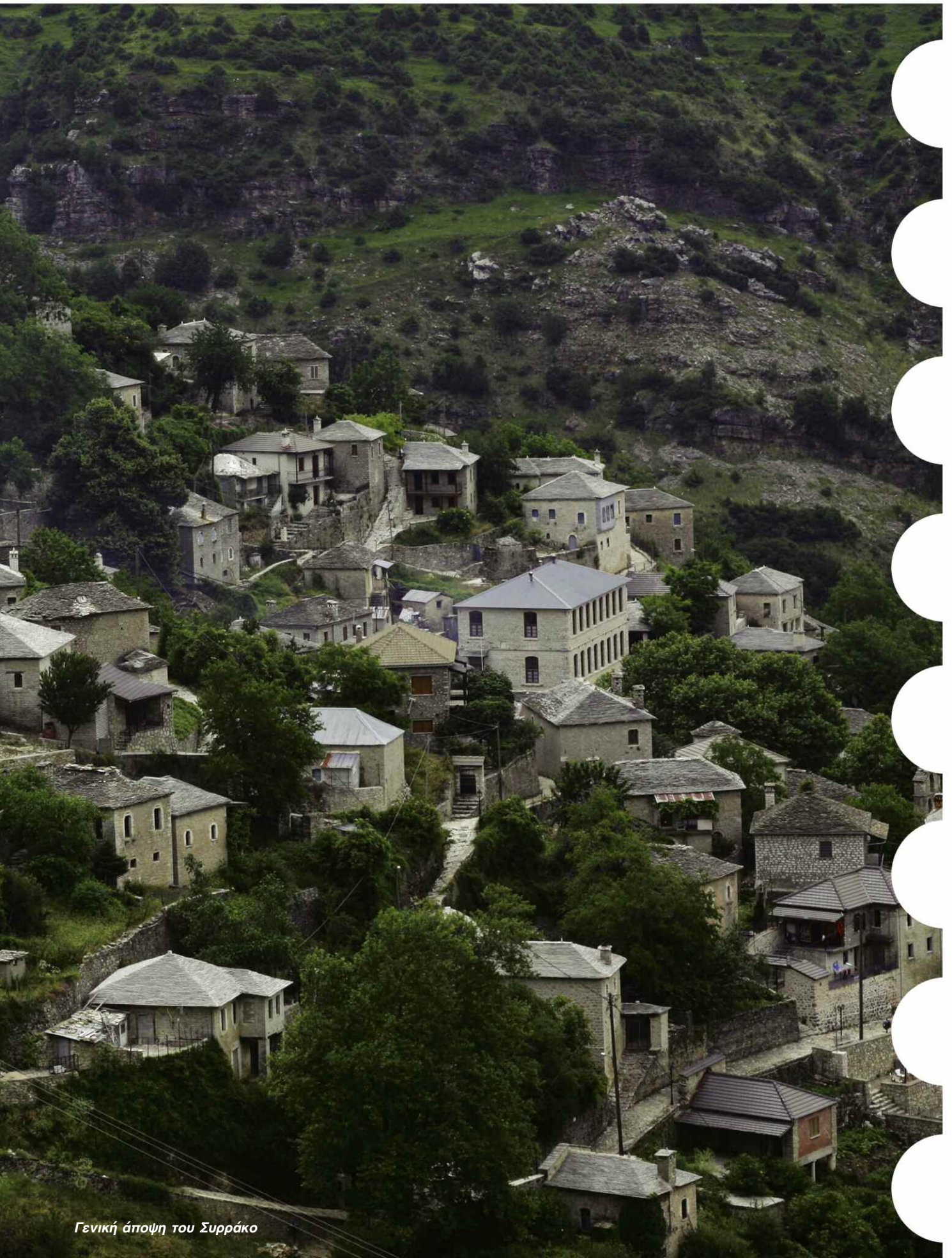

ΣΥΡΡΑΪΚΟ

Πέτρινη αράχνη στην Πίνδο

Κείμενο - φωτό: ΣΠΥΡΟΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΣ

Γενική άποψη του Συρράκο

Καθώς παρκάρω το αυτοκίνητο στο πλάτωμα πάνω από το χωριό, την ησυχία του τόπου σπάει ο βαρύς χτύπος από το σφυρί του τεχνίτη που επιδιορθώνει την πέτρινη σκεπή ενός από τα πανύψηλα αρχοντικά του Συρράκου. Τεχνίτες της πέτρας ήρθαν από τη διπλανή Αλβανία με φθηνά μεροκάματα να ανορθώσουν το χθες. Τούτα τα πέτρινα κτίρια γίνονται οι μοναδικοί μάρτυρες ενός ζωντανού παρελθόντος.

Το Συρράκο είναι κτισμένο σε μια απότομη πλαγιά του όρους Λάκμος, γνωστού ως Περιστερί, σε υψόμετρο 1150 μέτρα. Περιζώνεται από ψηλά βουνά της Πίνδου, που με τις βαθιές χαράδρες, τα κρυστάλλινα νερά που κυλούν και τα απέραντα βοσκοτόπια, γοητεύουν τον επισκέπτη-ταξιδευτή. Δύσκολο να ανιχνευτεί το μακρινό παρελθόν του χωριού, γιατί δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου άμεσες και έμμεσες πηγές. Στα τέλη του 14ου αιώνα οι Τούρκοι καταλαμβάνουν τη Θεσσαλία. Ο ανταγωνισμός που δημιουργείται για τις βοσκές στα πεδινά ανάμεσα στους Τούρκους εποίκους και τους πολυάριθμους βλάχους που κατοικούσαν εκεί αναγκάζει τους Βλάχους κτηνοτρόφους να καταφύγουν στα ορεινά της Πίνδου για μεγαλύτερη ασφάλεια και για τη διατήρηση της ελευθερίας τους.

Με όλα τα γεγονότα που διαδραματίζονται στην Ήπειρο και Θεσσαλία το 14ο και 15ο αιώνα, το πιο πιθανό είναι η οίκηση του Συρράκου να έγινε στα μέσα του 18ου αιώνα. Οι βλάχικοι πληθυσμοί των περιοχών Συρράκου, Καλαρρυτών, Μασσοκίου και μετά την κατάληψη των Ιωαννίνων δεν υποτάχτηκαν στους Τούρκους και συνέχισαν να ζουν ελεύθεροι για πενήντα περίπου χρόνια ακόμα. Περί το 1480 όμως, επειδή δυσκολεύονταν να μετακινούν τα κοπάδια τους στα χειμαδιά, είχαν την οξυδέρκεια και τη σύνεση να συνθηκολογήσουν και να υποταχτούν στην τουρκική εξουσία κάτω όμως από την προστασία της Βαλιδέ Σουλτάνας, μητέρας του Σουλτάνου, με προνομιακή φορολογική μεταχείριση και με την εξασφάλιση κάποιας αυτονομίας. Από αυτή την εποχή αρχίζει η σταδιακή ανάπτυξη του χωριού. Έτσι εξελίχθηκε σε μια από τις πιο πλούσιες και μεγάλες κωμοπόλεις της Ηπείρου με πληθυσμό περίπου 4000 κατοίκους. Στη διάρκεια του 18ου αιώνα επικρατούν συνθήκες πολύ ευνοϊκές για την ανάπτυξη του Συρράκου. Η κωμόπολη έγινε ένα μεγάλο βιοτεχνικό κέντρο παραγωγής μάλλινων υφασμάτων με τα οποία εφοδιάζουν πολλά μέρη στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Συγχρόνως ήταν ένας χώρος κοινωνικών και πολιτισμικών ζυμώσεων διαφόρων στοιχείων που προέκυπταν από την κοινωνική διαφοροποίηση ή έρχονταν από τα μακρινά εμπορικά και πολιτιστικά κέντρα με την ανάπτυξη του εμπορίου.

Με τις εμπορικές τους δραστηριότητες προσδεύουν και στα γράμματα με αποτέλεσμα να φέρνουν νέο πνεύμα στην υπόδουλη πατρίδα και να συντελούν στην εθνική αφύπνιση. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο που το Συρράκο μαζί με τους Καλαρρυτές είναι από τα πρώτα χωριά της Ηπείρου που επαναστάτησαν τον πρώτο χρόνο της επανάστασης το καλοκαίρι του 1821. Δυστυχώς όμως το Συρράκο, όπως και οι Καλαρρυτές, έγινε λοκαύτωμα,

Το σπίτι του Κ. Κρυστάλλη στεγάζει το Λαογραφικό Μουσείο και τη βιβλιοθήκη του Συρράκου

! Πανέμορφα πέτρινα κτίρια γεμίζουν το μάτι σου στο Συρράκο.

Τα πέτρινα σπίτια του χωριού, ένα από τα στολίδια του Συρράκου

**Ανηφορίζοντας στα καλντερίμια.
Διακρίνεται ο Αγ. Νικόλαος.**

**Όλα τα κτίρια χαρακτηρίζονται για τη λιτότητα
και την αυστηρή εξωτερική τους εμφάνιση.**

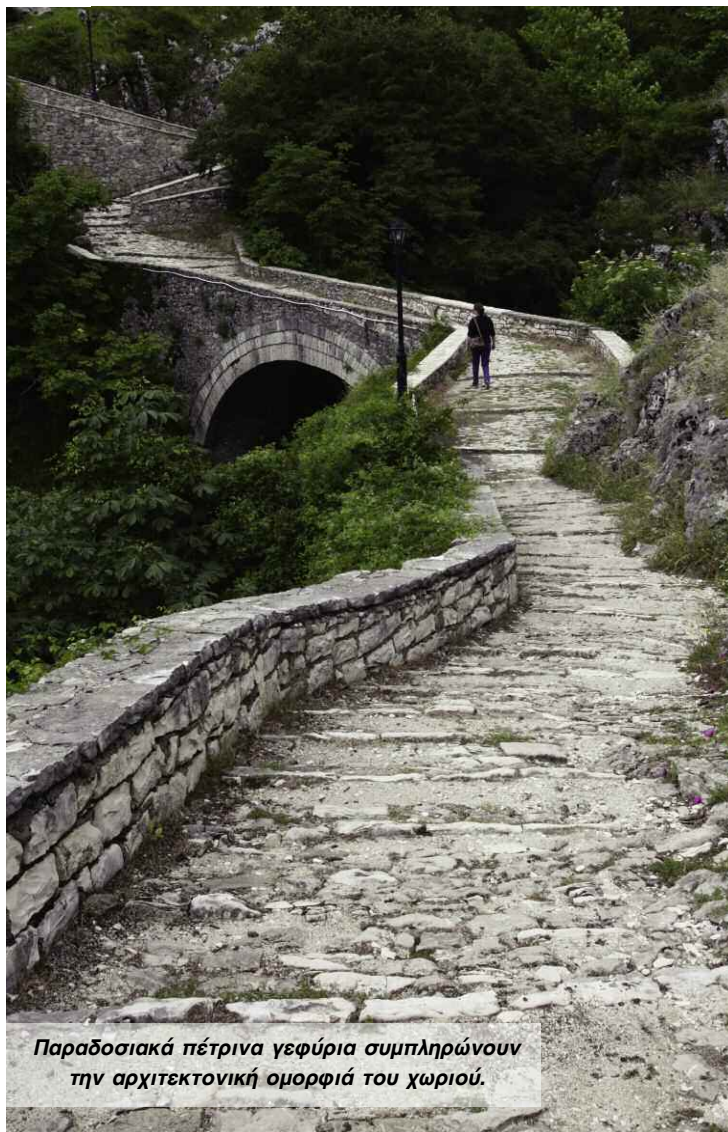
**Το Συρράκο είναι σκαρφαλωμένο στα 1150μ.,
σε απότομη πλαγιά του όρους Λάκμος.**

στο βωμό της ελευθερίας. Αφού οι Συρρακιώτες σκορπίζονται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, όπου προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες στην πατρίδα, επιστρέφουν στη γενέτειρά τους στα 1828 και ξαναφτιάχνουν το χωριό τους. Στη διάρκεια του 19ου αιώνα τα ευρωπαϊκά βιομηχανικά προϊόντα υπερισχύουν της βιοτεχνίας του Συρράκου και οδηγούν τον τόπο στην οικονομική παρακμή.

Τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα η εξέλιξη ανακόπτεται και οι Συρρακιώτες αναγκάζονται να μετακινηθούν προς τα αστικά κέντρα, μάλιστα μετά το τέλος του Β΄ παγκοσμίου πολέμου το χωριό ερημώνει. Ένας ένας εγκαταλείπουν το Συρράκο οι άνθρωποί του, οι αρχές φεύγουν, το σχολείο κλείνει, οι κτηνοτρόφοι αραιώνουν και τα σπίτια κλειδαμπαρώνονται. Ο σεισμός του 1967 ολοκληρώνει το έργο της ερήμωσης.

Οι Συρρακιώτες όμως διατηρούν επαφή με τη γενέτειρά τους. Έχουν τη θέληση να ξαναφτιάξουν τα σπίτια τους που παλεύουν με την καταστροφή και αντιστέκονται στο χρόνο. Η κοινότητα Συρράκου στη δεκαετία του 80 με έργα που εκτελεί στο χωριό και με τη συνεργασία με τους κατά τόπους Συνδέσμους Συρρακιωτών προσπαθεί να ανασυγκροτήσει τον τόπο. Φτάνοντας στη δεκαετία του 90 ζούμε την επανάκαμψη των Συρρακιωτών και της ανοικοδόμησης του Συρράκου. Ο 21ος αιώνας θα βρει το Συρράκο αναγεννημένο. Τα καλοφτιαγμένα σπίτια, οι γραφικές εκκλησίες, οι αξιοπρόσεκτες βρύσες, η κεντρική πλατεία, οι φιλόξενοι ξενώνες και τα πλακόστρωτα καλντερίμια δίνουν παραμυθένια εικόνα στο χωριό.

Αξίζει να περπατήσει κανείς στα καλντερίμια, που όλα ξεκινούν και καταλήγουν στην κεντρική πλατεία, για να θαυμάσει την αρχιτεκτονική σοφία αυτού του τόπου. Τα φιδοτά καλντερίμια χώνονται μέσα στον οικισμό και σκαρφαλώνουν τις ανωφέρειες, στα όρια του χωριού. Εντυπωσιάζει η κατασκευή τους που έχει προ-

Παραδοσιακά πέτρινα γεφύρια συμπληρώνουν την αρχιτεκτονική ομορφιά του χωριού.

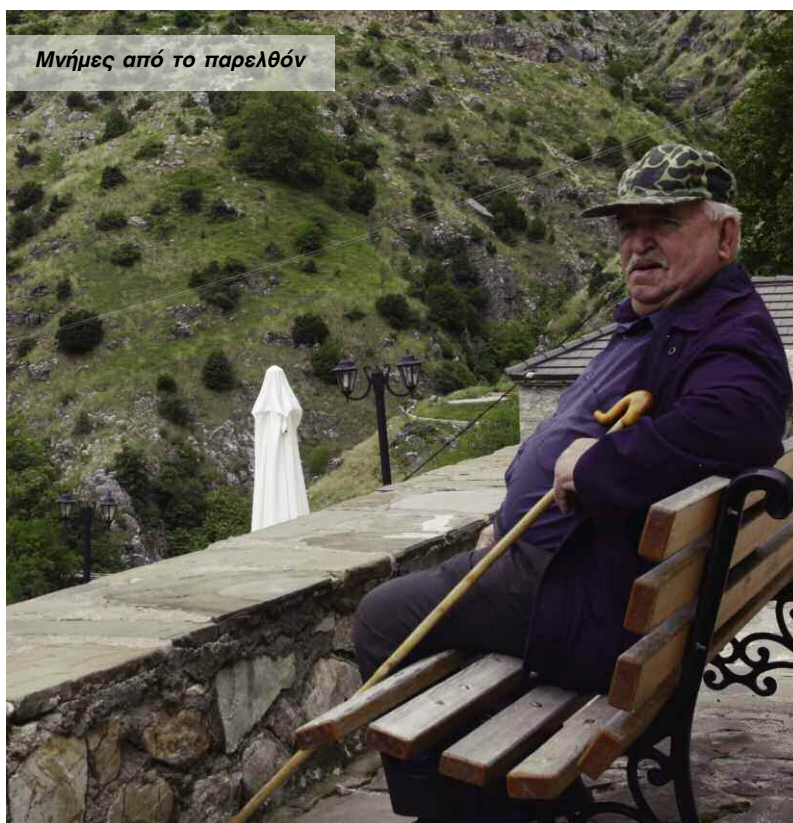
βλεφθεί ακόμα και η αποχέτευση των βράχινων νερών. Δίπλα στην κεντρική πλατεία με τα αιωνόβια πλατάνια της προκαλεί με τον όγκο της η εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Οι Συρρακιώτες τιμούν τον πολιούχο-προστάτη του χωριού με την καλαίσθητη αυτή εκκλησία που ολοκληρώθηκε το 1888. Το κτίσμα, εξωτερικά και εσωτερικά, το χαρακτηρίζει η αρμονία και ομορφιά. Μέσα στο ναό εντυπωσιάζει το ξυλόγλυπτο τέμπλο, έργο του Μετσοβίτη ταλιαδούρου Γεωργίου Ν. Μηλιώτη και ο χρυσούφαντος επιτάφιος. Στις ανηφορίες του χωριού ωραιότατη η εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Ο ναός δεν καταστράφηκε το 1821 και μας δίνει το ύψος του αρχιτεκτονικού πνεύματος, που επικρατούσε στο Συρράκο στα μακρινά παλιά χρόνια που χτίστηκε. Στο ψηλότερο σημείο του χωριού με πανοραμική θέα σ' ολόκληρη την περιοχή, μέσα σε καταπράσινο τοπίο, βρίσκεται ο Προφήτης Ηλίας. Με τις συντηρήσεις που έγιναν τα τελευταία χρόνια η εκκλησία ξαναβρήκε την παλιά όμορφη όψη της. Όλα τα κτίρια του χωριού χαρακτηρίζονται για τη λιτότητα και την αυστηρή τους εξωτερική εμφάνιση. Η λαξευτή τοιχοποιία και οι οχιστόπλακες της στέγης είναι απόλυτα συνταιριασμένα με το φυσικό περιβάλλον. Μέσα σ' αυτό το ενιαίο αρχιτεκτονικό σύνολο ξεχωρίζει το σχολείο. Τριώροφο, το πιο μεγάλο κι εντυπωσιακό κτίριο στο κέντρο του χωριού, μάρτυρας και αυτό μιας αλλοτινής εποχής μεγάλης οικονομικής άνθισης του χωριού. Σήμερα λειτουργεί ως Ξενώνας, εξυπηρετώντας τις ανάγκες του τουρισμού. Κάθε καληντεράμι που διαβάνεις σου επιφυλάσσει και μια ιδιαίτερη ευχάριστη εικόνα. Μια από αυτές η κεντρική πολυβρύση, το κτίσμα της Γκούρας. Το πιο άριστο αρχιτεκτονικό δημιούργημα στον οικισμό. Έχει σχήμα τετραγώνου. Στις τρεις πλευρές φαρδιές και ψηλές ολόιδιες αψίδες. Η βορινή πλευρά είναι χτισμένη και εδώ είναι εντοχιζόμενοι οι τρεις πέτρινοι κρουνοί. Εντοχιζόμενη είναι και η αψίδα στις ίδιες διαστάσεις των άλλων πλευρών. Πάνω από τις αψίδες αρχίζει επικλινές χτίσιμο, που καταλήγει σε τεράστιο τέλειο κύκλο. Από την περιφέρεια του κύκλου αρχίζει το χτίσιμο του θόλου. Ο τεράστιος θόλος χαρακτηρίζεται από την αριστουργηματική τελειότητά του και εντυπωσιάζει για τη μικρή καμπυλότητά του. Θαυμαστή η τοιχοποιία που αποκαλύπτει το μεγαλείο του παλιού τεχνίτη της πέτρας. Βρύσες υπάρχουν διάσπαρτες σ' όλο τον οικισμό.

Σχετικά γράφει ο Κ. Κρυστάλλης: *"Διαρρέεται η κωμόπολις δι' αφθόνων ψυχρότατων υδάτων, άπνα ο εν Κερκύρα μεγάλεμπορος Ν. Πάλιος διεμοίρασεν καθ' όλας τας συνοικίας εις ωραίας λιθόκτιστους βρύσεις εν έτει 1875, ως δεκνύουσιν αι επιγραφαι των".*

Συρράκο όμως δεν είναι μόνο η επιβλητική αρχιτεκτονική των σπιτιών του. Είναι και οι μεγάλοι Άνδρες, ο Ζαλοκώστας, ο Κωλέττης και ο Κρυστάλλης, αυτοί που χάρισαν στο Συρράκο την αιώνια και παντοτινή δόξα. Είναι τα

Πετρόκτιστο σοκάκι του χωριού, επιβλητικό το καμπαναριό του Αγ. Νικολάου.

Μνήμες από το παρελθόν

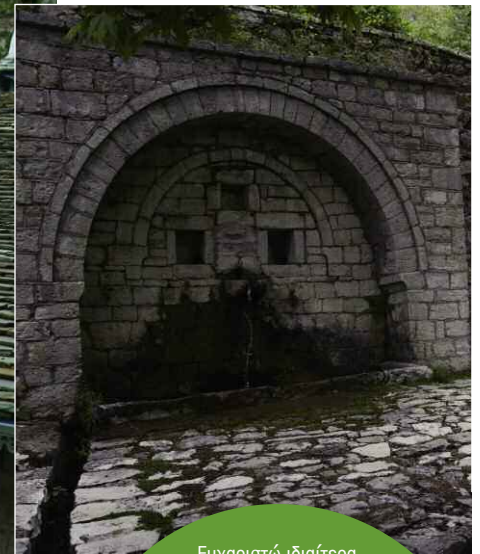
πνευματικά, πολιτικά και λογοτεχνικά τέκνα τούτου του πανέμορφου χωριού. Καλοσυντηρημένο σήμερα το σπίτι του Κώστα Κρυστάλλη, του τραγουδιστή του χωριού και της στάνης, στεγάζει το Λαογραφικό Μουσείο και τη βιβλιοθήκη του Συρράκου. Στην αυλή του αρχοντικού επιβλητικός στέκει ο ανδριάντας του ποιητή. Κοντά βρίσκεται το σπίτι του ποιητή και αγωνιστή Γεωργίου Ζαλοκώστα, ενώ στη μικρή πλατεία με το Ηρώ των Πεσόντων Συρρακιωτών υπάρχουν και οι προτομές του πρωθυπουργού της Ελλάδας από το 1844 μέχρι το 1847 Ιωάννη Κωλέττη και του Γεωργίου Ζαλοκώστα.

Τυχερός όποιος βρεθεί τους καλοκαιρινούς μήνες σε πανηγύρι που στήνεται στην κεντρική πλατεία, την Γκούρα όπως λέγεται. Η καρδιά του Συρράκου κτυπά εδώ. Ιδιαίτερο το γλέντι που γίνεται με χορούς και τραγούδια. Σήμερα όλοι οι Συρρακιώτες απολαμβάνουν τις γιορταστικές συγκεντρώσεις που γίνονται στην πλατεία τους, ενώ μέχρι το 1930 είχαν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις εκδηλώσεις αυτές μόνο «οι ραφτάδες» η ανώτερη τάξη. Για τους κτηνοτρόφους «τους αόρατους» ήταν άβατο.

Η κεντρική πλατεία του χωριού.

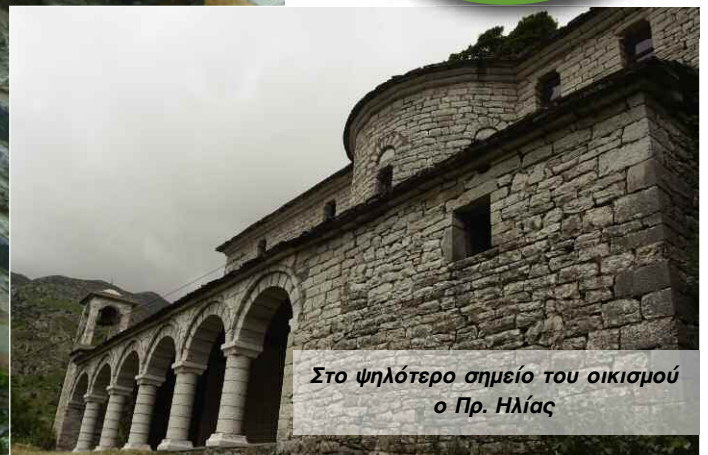

Ο 21ος αιώνας βρίσκει το Συρράκο αναγεννημένο

Ευχαριστώ ιδιαίτερα το Δημήτρη Ντόντη, γραμματέα επί χρόνια στην Κοινότητα Συρράκου για το ενδιαφέρον του να μου σταλούν τα βιβλία:

1. ΣΥΡΡΑΚΟ: ΠΕΤΡΑ-ΜΝΗΜΗ-ΦΩΣ (2 τόμοι) έκδοση ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΥΡΡΑΚΟΥ και
2. ΣΥΡΡΑΚΟ: Μια διαμαντόπετρα στην παλάμη της Πίνδου (τουριστικός οδηγός) του Μανόλη Μαγκλάρα.

Στο ψηλότερο σημείο του οικισμού ο Πρ. Ηλίας